

DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

Molitev do brezmadežne Matere božje.

O najsvetejša Devica, ki si všečevala Gospodu in postala njegova mati, ti brezmadežnega telesa in duše, vere in ljubezni; prosim te, da se ozreš ob tem slovesnem jubileju objavljenja verske resnice, ki Te je proglasila vsemu svetu brez vsakega grešnega madeža izpočeto, prosim te, da se ozreš dobrotljiva in milostljiva na vse nas, klikoče v tvojo mogočno priprošnjo. Zvičajna kača, katero je zadelo prvo prokletstvo, vedno napada uboge Evine otroke ter jih ne neha zalezovati. O blagoslovljena naša mati, naša kraljica in zavetnica, ki si strla v prvem hipu svojega izpočetja sovražniku glavo, sprejmi, prosimo, naše prošnje. Nadležno te prosimo, da te naše molitve, kakor enega srca s teboj vred izgovarjane, položiš pred božji prestol, da se ne damo kedaj vjeti v zanke, ki se nam stavijo in da dospemo vsi v pristanišče izveličanja ter da bi med tolikimi in takimi nevarnostmi cerkev in krščanska družba zamogla še prepevati slavo-ospjev za pridobljeno oproščenje, zmago in mir. Amen.

To molitev — iz latinskega preloženo po ljubljanskem cerkv. koledarju za l. 1904. — Vam, Slovenci! podajamo, da jo imate v rokah za svoje pobožnosti vse to leto do glavnega praznika 8. decembra 1904.: prav ta dan, ko praznujemo 50-letni spominj, odkar je bil slovesno razglašen verski nauk o brezmadežnem izpočetju Marije Device.

„Ljubljanski škofijski list“ št. X. izza 1903., 18. decembra t. l. poroča o tem praznovanju in priporoča kar mogočo sijajnost za to letošnje — takorekoč Marije Brezmadežanke 1904-to leto.

„Danica“ l. 1903. je govorila o tem v stavku „Pismo Pija X.“ str. 387. idr. ter v pridigi za „brezmadežno izpočetje“ str. 478. idr.

Kardinalski odbor, postavljen po Leonu XIII. in potrjen po Piju X., je določil rimskim slovesnostim baziliko sv. Petra in ono Marije Snežnice povdarjajoč, da se toprilčno skliče v Rim shod vseh po svetu raztresenih Marijinih kongregacij.

Ljubljanski knezškoj tem povodom priporoča za to leto: Sv. misijone; duhovne vaje posamičnim stanovom; romanja: v avgustu se npr. namerava slovensko romanje v Lurd; kako naj katehetje posebno prvoobhajance opominjajo Marijinega češčenja in darujo vse te otroke brezmadežno Izpočeti.

Ukazano pa je že po Leonu XIII., naj se v vsaki župnijski, samostanski, ter v vsaki cerkvi, kjer je rdna božja služba, proslavlja 8. dan slednjega meseca. Pripravno je, če se tak dan po sv. maši moli z ljudstvom skupno rožni venec; ali pa — če je kraj po tem — ob kaki večerni uri z litanijami Matere božje vred.

Vse to se včini lahko — če je kraju tako primerneje — vsako prvo nedeljo po 8. dnevu vsacega meseca. Da bi se sosebno čednost čistosti vkrepila med narodom, moli se v ljubljanski škofiji po vsaki pridigi enkrat „Oče naš“ in „Češčena Marija“. Krepijo naj se posebno še to leto Marijine družbe in bratovščine treznosti.

Upati je, da se še bolj razširi takimi in enakimi pobožnostimi med slovenskim

narodom češčenje Brezmadežne — upati je, da preprosi potem ona svojega nebeškega Simu, da ostane ali postane slovenski narod — zaupnik in ljubljenec božje Brezmadežanke: Marije.

II. nedelja po sv. treh kraljih.

(Jezusovega imena.)

Zakaj nobeno drugo ime pod nebom ni dano ljudem, v katerem bi mogli izveličati biti.
(Dej. ap. 4.)

Imendan hišnega gospodarja se praznuje v tilnem domačem pristanu; kraljeva godovnica pa se proslavlja slovesnim načinom po vsi deželi.

Koliko opravičeneje je potem to, da se svetično kar je le moč obhaja ime Jezusa, našega Gospoda, ki je vstanovil veliko rodovino kristijanov na zemlji — njega, ki je kralj neumrljivosti v nebeskem veličastvu.

In današnja nedelja, dragi, je odločena Jezusovemu sladkemu imenu.

Zato se pogovorimo danes o češenju, ki se je vedno izkazovalo p s v. Jezusovemu imenu. Povod naj nam bode to premišljevanje, da vsako dobo svojega življenja, trenutek za trenutkom, počastujemo to ime tudi mi.

*

Nobelih človeških dokazovanj nam vporabljevati ni treba: zakaj da naj se časti Jezusovo ime. — Saj nam Jezus sam izpričuje o moči svojega imena. Le malo pred vnebohodom je zbral učence ter jim bil naročil: naj hite med svet — to-le jim slovesno obljublja: „Za temi pa, kateri bodo verovali, pojdejo ta znamenja: V mojem imenu bodo izganjali hudobne duhove; govorili nove jezike; kače prijemali in če bodo pili česa strupenega, ne bodo jim škodovalo: na bolnike bodo roke pokladali in bodo ozdraveli“. (Mark. 16, 17.—18.)

Na take obljube oprta zato prav po pravici vabi sv. cerkev, naj se časti Jezusovo ime.

Zato v cerkvenem duhu delujoči kristijan je zaupno in pogostno kličemo ter hvalno častimo to ime.

Zato čuješ isto tako na obljudenih trgovih velikega mesta, kakor ob samskih potih na selu, kako te memogredočega ljubko pozdravljajo srečevalci najlepše besedilo, kar nam jih je zemljanom, izgovarjajoč: „Hvaljen bodi Jezus Krist!“

Iz teh vzrokov se ne čudimo, če cerkev današnje nedelje Jezusovega imena svojo sv. mašo začenja navdušilnimi besedami, ki so te-le: „V Jezusovem imenu se pripogni vsako koleno teh, ki so v nebesih, na zemlji in pod zemljo in vsak jezik naj govori, da Gospod Jezus Krist je v časti Boga očeta“. (Filip. 2, 10, 11.) Komaj bi bila mogla cerkev prirediti današnjemu vhodu v najsveteje svoje dejanje zlatejih besedi, nego je ta Pavlov izrek; izrek sv. Pavla, ki je sam — izvoljena posoda — nosil ter razširjeval sijaj Jezusovega imena od naroda do naroda — vesoljnemu svetu v počeščenje.

Sv. cerkev je sicer od nekedaj izvanredno častila Jezusovo psv. ime. A posebno praznično obhajanje tega imena pa je pričel še le sv. Bernard ter sv. Bernardin iz Siene. Papež Sikst IVti je odobril to praznovanje. Nato so nekatere cerkve, imenoma frančiškanske, samosvojim praznikom jele svetkovati Jezusovo psv. ime. — Tako da je konečno ukazal papež Inocencij XIII. l. 1721: naj praznik Jezusovega imena obhaja vesoljna cerkev vsako leto II. nedeljo po sv. kraljih, kar je uprav danes.

V avstrijskih deželah pa se od danes naprej celo v vsem tednu pridobiva popolnoma odpustek. Deležen ga je vsakedo, ki prejme te dni sv. zakramente in moli v cerkveni namen. — Daruje se ta odpustek tudi lahko dušam v vica. — Vzrok te cerkvene milosti do naše države je ta, da so Avstrijci v prejšnjih stoletjih tako vspešno se borili s sovražnikom krščanskega imena, s Turkom za križ častni in zlato prostost — braneč tem bogo- in domoljubim načinom sv. vero, neomadežano čednost svojih otrok in svoj avstrijski dom. — Da so si, dragi, sosebno naši v Bogu počivajoči slovenski

očetje v teh bojih prislužili nevenljivih zaslug, naj znano bode in znano biva slednjemu rojaku.

Tako se je vselej častilo v cerkvi Jezusovo ime.

*

Kako pa naj je, dragi, počastujemo tudi mi?

To sladko ime Jezus si vtisnimo danes v globino svojih duš. — Potem začutimo včinek milih besedi, ki je o tem imenu piše sv. Bernard govoreč: „Ime Jezus je med v ustih; pesem v ušesih; slast je v srcu. Ime Jezus je luč; to ime je jed in zdravilo. — Suhotna je vsaka dušna jed, če je ne omehči to olje; nevžitna, če je ne prešine ta sol. — Kadar pišeš, ni mi vseč tvoje pisanje, če ne berem v pismu imena Jezus. — Ko se pomenkuješ z menoj, ne prija mi tisto pomenkovanje, če ne izgovoriš vmes tudi Jezusovega imena.“ (Sup. Cant. ser. XX.). To besede sv. Bernarda.

* * *

Zato, dragi moji, sprejmimo si v svoja srca Jezusovo sv. ime. — Svesti si smemo biti ob tem, da bodo vsa naša pota postala vsled tega svitla pota, na koja slastno posije iz naših duš vun nebeško Jezusovo ime. — Svesti si smemo biti, da nam bode to sv. ime v pomoč takrat vselej, kadarkoli zakličemo vdanostno-verno je izustajoč: „Jezus“! Amen.

III. nedelja po sv. treh kraljih.

Idi in kakor si veroval, tako naj se ti zgodi.

(Mat. 8.)

Ni minulo še mesec dni, kar smo, dragi, pred jaslami klečali ter se tu ljubiti učili rajskomilo dete Jezus. Danes pa nam sv. cerkev v svojem evangeliju ne govori več o detetu Jezusu, tudi o mladeniču ne — nego slika nam ga kakor že krepnega moža pred našim dušnim očesom; kakor oznanovalca svoje božanstvene vere nam ga kaže, ki je dopolnil svoje 30. leto ter

hodi po domači deželi okrog — srečnim v veselje, potrjim v pomoč, vsakemu v blagor.

Kako in zakaj nam sv. cerkev v svojih evangelijih tako pohituje popisovati zgodovino Odrešenikovega življenja: to preišljajmo danes ob kratkem — Jezusu v čast in sebi v pouk.

*

Gospodnje rojstvo je krščanstva največi god — prav ime „sveti dan“ nam kaže to njega veliko dostojnost.

Natančno teden pozneje, t. j. prvi dan solnčnega leta, pa nas prazniški evangelij že vodi v tempelj, kjer je prejelo dete po angelju velévano psv. ime Jezus, po naše Odrešenik.

A le za kratkih 6 dni pozneje, 6. januarija, cerkev svojim poukom tako pohituje, da nas hoče današnji svetih 3eh kraljev dan opozarjati že treh raznih zgodob iz Jezusovega življenja. Trije kralji iz jutra in dete pred njimi v jaslami ležeče — ta poglaviti praznikov prizor nas vodi koj v prve dneve Jezusovega življenja na svetu. A drugi spominj dneva sv. 3eh kraljev: kako je namreč Jezus krščen v Jordanu in tretja znamenitost tudi tega dneva: kako Jezus na ženitnini v Kani izpreminja vodo v vino — te dve povesti, obe praznovani sv. 3eh kraljev dan, nam pa kažete Jezusa že nastoplega svoj poklic ter prvi njegov čudež v družbi, kjer mu je pričujoča tudi mati.

Evangelij prve nedelje po sv. 3eh kraljih nam pripoveduje o Jezusu, 12 letnem mladeniču: kako se ne more ločiti iz templja, ki je hiša njegovega nebeškega očeta.

Danes pred tednom dni pa nam je brala poročilo o izpremenitvi vode v vino, o čemer nas je bila obvestila že dan sv. 3eh kraljev.

In danes, tretjo nedeljo po razglašenju, nas cerkev stavi sredi v moško dobo Jezusovih let. Slika nam ga, kako Jezus ob svojem poučevanju priliko dobi, da gobovca očisti ter oddaljenemu stotnikovemu hlapcu podeli ljubega zdravja. Dragi! Gobovi očiščenec današnjega evangeljskega poročila naj nas spominja naše očiščene vesti ob zakramentu sv. pokore; nejeverskega stotnika

ginljiva beseda: „Gospod nisem vreden, da greš pod mojo streho, nego reci le z besedo in moj hiapec bo ozdravljen“ — ta beseda naj nam pa prikliče v spominj naše ponižno prejetev Boga-človeka v psv. zakramentu. — Dragi! Morda nam je prav danes končani teden sv. odpustkov priliko nudil, da smo se prepričali, kako sladak je v zakramentu Gospod.

Če vprašam: zakaj da nas sv. cerkev tako hitro, le nekatere dneve po Jezusovem rojstvu soznanja že s tem, kaj da uči po rodni deželi in kaki so mu uprav tu čudeži — odgovor mi je tak: Sv. cerkev hoče v teku vsacega svojega leta — od adventa namreč do družega adventa — vsakokrat dokončati celotno zgodbo odrešenja človeškega rodu.

Ta zgodovina našega rešenja se je pričela v raju z Odrešenikovega rojstva obljubo in se konča s poslednjo sodbo, z zadnjim dnevom sveta.

To pa je velikansk obseg, ki naj se leto za letom razvije pred našimi očmi.

Zato tudi prihodnji nedeljski evangeliji ne bodo več slikali dete Jezus pred naše dušno oko; nego bodo nadaljevali o Jezusovih čudežnih dejanjih in poročali o božjih naukah iz njegovih sv. ust.

Postni čas nam pokaže Jezusa, pripravljajočega se na trpenje in smrt ter na odrešitev sveta.

Velika noč nam je te slovesne odreditve dokončanje in up: da „on, ki je Jezusa Krista obudil od mrtvih, oživi tudi naša umrljiva telesa“. (Rim. 8, 11.)

Čas po veliki noči nas vsposobljuje za binkošti ter pripravlja na razsvitljevalca našega uma, sv. Duha.

V tódobnih evangeljih in v onih po binkošti pa se nam naslikuje Jezusova ukovita in blažena hoja naokrog po domači deželi. — Kjer je potreben, tam je Gospod; kjer more tolažiti, tam tolaži; kjer ozdraviti more, tam ozdravlja — da je le prepričan o trdni veri onega, ki mu je namenjen pomagati. Prijatelj ljudstvu je Gospod Jezus in prijatelj nebeškemu Očetu. — Tako blag in svet, da celo ti, ki ga ne poznajo, čude se govore besede o njem: „Velik prorok je

vstal med nami“. (Luk. 7, 16.) in: „Ali bo Krist, ko pride, več znamenj storil, nego ta?“ (Ivan 7, 31.).

* * *

Tako, dragi, si sv. cerkev v svojih nedeljskih in prazniških evangeljih med letom prizadeva naslikati pred našimi očmi Jezusovo podobo, ki je Bog in človek. In zato pohituje svojimi poročili, da nas prej soznani z njim, ki naj napolnuje naš um in naše srce — z njim, ki je začetek in konec. Amen.

K. š. duhovni svètnik

Andrej Drobnič,

župnik in dekan.

Spominji na umrlega prijatelja.

(Dalje).

Poklican je bil v predmestno župo sv. Petra, kjer je kakor povsod neumorno delal, goreč za čast božjo in za izveličanje duš svojih župljanov. Z vsakim, ubogim in bogatim, je bil prijazen in ljubezniv, ter vedno pripravljen svetovati in pomagati pomoči potrebnim. Ni čuda, da je bil v kratkem času župljanom tako drag in obče spoštovan.

Tukaj bivajočemu mu je došel nenadno škofijski ukaz, naj se nemudoma poda v Žužemberk, kakor subsidijarij, namesto ponesrečenega duhovnega pomočnika Ivana Bonač-a. Ta mladi, nenavadno nadarjeni duhovnik, ki je bil slovenski pesnik in pisatelj in je le malo časa bival v svoji drugi službi v Žužemberku, — prva mu je bila prefektova v Alojzijevišču — je zajezdil iskrega konja, ter šel maševat v neko podružnico. Konj se mu splaši in treši duhovna Bonača s tako silo na občestni kamen — da je z razbito glavo obležal in kmalu izdihnil svojo mlado dušo. Grozna nesreča, velika škoda narodu za vzornega duhovna Bonača. Ves Žužemberk je po njem žaloval.

Drobnič je le malo časa ostal v Žužemberku, vrnil se je v Ljubljano do sv. Petra, kjer je pastiroval še nekaj mesecev. Ko je leta 1867 v Knežaku na Pivki nenadoma umerl stari župnik Ignacij Mali, Radoljičan, bila je razpisana župnija Knežak. Drobnič si je želel nazaj na Notranjsko,

kjer je kakor dijak in pozneje kakor kapelan preživel zadovoljen več let. Želja se mu je izpolnila, vdobil je župnijo knežko. Teško se je ločil od predmestja, kjer je imel dokaze, da ga je ljudstvo spoštovalo in ljubilo.

Prišel je kakor župnik v veliko in težavno duhovnijo. Ljudstvo ga je sprejelo tu l. 1867 veselo in slovesno. Ostal je tu 12 let. Po starem, dolgo bolehnem župniku je našel Drobnič župnijo v vsakem obziru zanemarjeno.

Cerkev je bila v slabem stanu, brez orgelj, borilo zvonjenje, veliko pomanjkanje cerkvene obleke in vsega potrebnega. Župnišče je bilo sicer bolj novo in prostorno, vendar vse zamazano in poprave potrebno. Ljudstvo, dobrodušno in priprosto, vendar moralno in materijalno na nizki stopinji, in v vsakem oziru daleč za sosednimi župljani.

Čakalo je novega župnika povsod mnogo dela, mnogo truda, ako je hotel župo in župljane prenoviti in izboljšati. Med trdimi, surovimi gojzdarji, ki v zimskem času daleč od doma sekajo in tešejo v tujih deželah po gozdih, po leti pa v domačih gozdih pripravljajo drva in hlode, med takimi ljudmi ni lahko delo, katero je bilo naloženo našemu Drobniču. A mladi župnik se je pogumno in brž lotil dela. Prenovil je cerkev, predelal in popravil stranska oltarja, preskrbel orglje, božji grob, sedeže, mnogo cerkvenega oblačila idr. Skrb mu je bila tudi za pokopalsko cerkvico in za ostale podružnice. Vse je dostojno in božji službi primerno popravil in ozaljšal. Tudi je na Baču na željo ljudstva sozidal novo kapelo, ki je imela pravico sv. maše. Že v starih časih je stala tam cerkvica sv. Ivana Krstitelja. Oj, kako veselo je bilo ljudstvo, ko se je na tem starodavnem svetem mestu nova cerkvica slovesno blagoslovila.

Ker so bili njegovi župljani, Pivčani, nepremožni ljudje, napravljajal je vse iz prostovoljnih prispevkov, mnogo je pripomagal tudi iz svojih, dasiravno pičlih prihodkov. Marsikak forint je tudi prejel od svojih premožnih prijateljev iz drugih krajev, katerim je bilo znano, v kakih razmerah živi župnik Drobnič. Tudi župnišče si je lepo popravil in priredil, in nasadil velik vrt, kateri je bil do sedaj le bolj nekak pust in nerodovit travnik. — V prvi vrsti se je pa trudil, da se v verskem oziru zanemarjeno, mrzlo, mnogim napakam vdano ljudstvo, poboljša in

pouči, da postane bolj marljivo, trezno, moralno, da bolj obiskuje službo božjo, posebno popoldanske pobožnosti, ob katerih je bila cerkev skoraj prazna, med tem, ko je mlado in staro sedelo v senci pod orehi. Na prižnici, v izpovednici, v privatnem občenu z ljudstvom je ljudi neprenehoma učil, ljubeznivo opominjal in prosil. A mnogokrat jih je pa tudi svaril in kregal z ostro in trdo besedo. Ker je pa dobro vedel, da pri starejih ljudeh, pri neomikanih, trdih gozdarjih se le počasi in težko česa opravi; lotil se je mladine, posebno šolske. To mladino se je trudil učiti, krščansko vzgajati in sploh na dobro napeljevati. Knežani so bili takrat premalo marljivi in delalni. Po gozdh pri drvarenju so se na tujem neizmerno trudili in grozno trpeli, doma so pa posedali po sencah, ali pa „balincali“ za pijačo, kateri so bili zelo vdani.

Polje so zanemarjali, sadnega drevja niso prav nič sadili, griči in doline so bile gole in puste, sploh je vse kazalo, da so ljudje slabi kmetovalci in slabi sadjerejci. Vsa skerb je bila Drobniču na tem, da bode v tem oziru vse boljše, če se ljudje marljiveje in umneje poprimajo kmetijstva ter da se v njih rodi veselje do sadnega drevja, da začnejo gojiti to drevje, posebno črešplje, katerim ne škoduje toliko burja. Da je imel Drobničev trud dober vseh, pokazalo se je v kratkem na polju in na vrtih.

Dasiravno je bil Drobnič nekoliko nagel — sangviničen bi dejal knjižnik — in včasih oster z ljudmi, spoštovali in ljubili so ga vendar le ne navadno in v vseh zadevah so iskali pri svojem župniku sveta in pomoči. Mnogo je občil z župnikom zagorskim, nepozabnim Mlakarjem, ki je bil izvrsten homeopat, in v zdravništvu jako razumen. Ni mu z lepa umrl kak pičenec. Zelišče „Inula“, ki izleči kačji pik, je zaslovelo po Mlakarju! Po čitanju zdravniških knjig, je postal tudi Drobnič jako izveden v zdravilstvu. Vsakemu je rad pomagal, kedor ga je prosil pomoči. V tem oziru je lahko ljudem duhovnik velik dobrotnik, ako jim v bolezni svetuje in ako more, pomaga. Saj časih ne morejo ljudje zmagati stroškov, ter klicati zdravnika, ki je več ur oddaljen. A vsestransko oprezen pa mora biti duhovnik-zdravnik in v prvi vrsti misliti na to, da je dušam pastir.

I. Bilc.

(Dalje pride.)

Zatrite nekdanje cerkve in kapele ljubljanske.

9. Cerkev sv. Mihaela velikega angelja.

Ljubljana je primeroma pozno dobila prvi ženski samostan. Sele sredi 17. stoletja so se na kapucinskem predmestju na deželni cesti naselile klarise. Njim v porabo se je dvignila cerkev sv. Mihaela s samostanom vred tam, kjer je sedaj vojska oskrbovališče in je bila nedavno vojaska bolnica. Ohranila se nam je vest, da so redovnice že poprej na vso moč izkušale nastaniti se poleg šentpeterske cerkve in zgraditi ob njej samostan, a visje oblasti so se po robu postavile tej nameri.

Najstarejši klariski samostan na Kranjskem je bil v Mekinjah nad Kamnikom. Ustanovil ga je dne 9. vinotoka 1300 grof Seyfried Gallenberg podelivši redovnicam selišče in 14 zemljišč. Njegova hči Klara j. postala prva opatica mekinjska.

Nekoliko mlajši je bil klariski samostan v Škofji Loki, ustanovljen l. 1352. (oziroma 1358.). Utemeljil ga je kamniski župnik Otakar Blagoviski. Iz loškega samostana so prišle klarise v Ljubljano.

Glavni ustanovitelj ljubljanskemu klariskemu samostanu je bil Mihael Friderik Hiller, nekega knjigovezca sin. Nemško ime nagiba na slutnjo, da je utegnil njegov oče pripotovati z Nemškega. Mihael Hiller je bil odvetnik v Ljubljani. Pri tedanjem deželnem sodišču so bili po štirje odvetniki, ki so zastopali stranke in jih branili. Teh eden je bil Hiller. Valvasor poroča, da je bil člen kranjskih deželnih stanov (provincijal). L. 1628. je dosegel plemstvo. Bil je tudi vitez zlate ostroge. Ta red je osnoval papež Pavel III. (drugi trdijo, da je bil osnovelec redu zlate ostroge Pij V. ali VI. leta 1559. ali 1566.). Zakaj mu je naklonila duhovska oblast to veliko odliko, ni znano. Hiller je umrl brez dedičev leta 1632. Pokopali so ga v nekdanji frančiškanski cerkvi. Ko so jo podirali, našli so njegov spomenik postavljen šele leta 1652. z latinskim napisom: Mihael Friderik Hiller, obojnega prava doktor, vitez zlate ostroge, ustanovitelj. Napis je objemal pokojnikov grb: zatvorjen šlem z dvema bradnicama vrh njega.

Odvetnistvo je že tiste čase mnogo neslo. To nam priča ostalina Mihaela Friderika Hillerja.

V svoji oporoki je ostavil ogromno svoto 60.000 gld. v ta namen, da se sezida ženski samostan v Ljubljani. Za izvršitelja oporoki je imenoval ljubljanske meščane t. j. mestni magistrat. Ta je bil patron in oskrbnik Hillerjevi ustanovi, ki je obsegala poleg gotovine tudi Hillerjevo hišo na Mestnem trgu.

Razen Hillerja se je spomnil zgradbe ženskega samostana v Ljubljani še neki drugi dobitnik v svoji oporoki krog leta 1634. To je bil nekdanji ljubljanski poštar Mihael Taller, ki je volil v isti namen kakor Hiller 6000 gld. Poštarsko službo je opravljal Taller v Ljubljani in nekaj časa v Kamniku dobrih štirideset let. Bil je zelo ugleden ljubljanski meščan in na glasu zaradi svojega katoliškega prepričanja. Sam vice-don ga je kakor vrlega katoliškega moža priporočil graški vladi, češ, da bi bil sposoben za mestnega svetovalca. Taller je bil zaveznik in pristaš škofa Hrena ugonablajočega krivoversko ljuliko v Ljubljani. Šentpeterski cerkvi je bil nekaj časa ključar. Ko so jo prenavljali leta 1618., omislil ji je na svoje stroške oltar svojega pomočnika sv. Mihaela. Menda se ne motim trde, da je bila prav Tallerjeva želja, da bi se nastanile redovnice poleg šentpeterske cerkve.

Ljubljanski mestni magistrat se dolgo časa ni zmenil zato, da bi se uresničila poslednja volja imenovanih dobitnikov. Sele ko je podrezal to stvar bistriški opat, spomnili so se poglavarji ljubljanskega mesta svoje dolžnosti in se lotili izvrševanja omenjenih oporok. Leta 1652. so prodali Hillerjevo hišo za 3000 gld. Z zgradbo samostana in cerkve pa so pričeli že leta 1648. Delo je napredovalo počasi. Omenjeni poslopji sta bili dozidani leta 1656. in blagoslovljeni. Ljubljanski škof grof Oton Friderik Buchheim je posvetil novo cerkev na čast pomočnika obeh ustanovnikov sv. Mihaela na sv. Cecilije dan 22. listopada 1659, kakor poroča Valvasor, ali na sv. Katarine dan 26. listopada i. l., kakor zatrjuje neki drugi vir.

Spomladi l. 1658. so dospele v novi samostan prve klarise: Marija Lukančičeva, Ursula Herzogova, Terezija Stihova in Ivana Raumschislova. Iz Škofje Loke so jih spremili: sindik dr. Markovič, gospodje z ljubljanskega magistrata in nekatere gospe. Umestil je nove redovnice proti škofovi volji provincijal reformiranih fran-

*Škofski katehizis je kupil g. ravatelj bar. g. ...
cerkvi sv. Petra z drugim sv. g. Ivana Henrika W. ...
za zgradbo ...
1652 (Prot. 9 list 28 b)
Domnica infra ...
26, 112)*

*Škofski katehizis ...
samostan je postavit ...
1650
(Prot. 9 l.
76)*

107, 1679. Ker pi poketla zlatna doba opaticije charije k... je bilo volitav nove op... volitav je volit glas...
 vitar; izvoljena je bila charija Teresija 12 10 glasovi imat 14 profes; zan vitar je dal za franciskala 8 dni, tolko tuk ravne
 nican, da ju glase ugovore; ako jih, kakor opla na to, in ona sprejme, bo na to. [...]
 [Prod. 18, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255]
 Marija Tar. je l. 1648. narabita, ravno obdobju. lobi, izga l. 1660 je v ljublj. samostanu, sedaj katoli. izvoljena za opaticjo.
 Jan. vitar 1679. je per. Garzaroll & Garzaroldiffen (1679)
 Letnik II. (LVII.) DANICA Stran 15.

čiškanov. Umeščanje je pozneje ponovil škof sam, ker prvo ni bilo veljavno.

Prva opatica klariškega samostana v Ljubljani je bila Marija Lukančičeva. Ona je poskrbela, da se je nova naselbina razširila in dozidala. Bila je jako energična. Leta 1671. je zahtevala graška vlada po vicedomu Eberhartu Leopoldu grofu Blagaju od nje, da naj sprejme v svoj samostan vdovo v dunajskem Novem mestu obglavljenega Petra Zrinjskega nesrečno Ano Katarino, ki so jo imeli v Gradcu v zaporu. Ali opatica je odločno odklonila to zahtevo izgovarjaje se, da je ne more sprejeti, ker mnogo Hrvatov dohaja s konji in z drugimi stvarmi na sejme v Ljubljano. Ko bi zvedeli, da se nahaja v samostanu Zrinjska, utegnili bi ga napasti; pristavili bi lestvice na obzidje in uhitali grofinjo, vrh tega pa še drugim redovnicam storili kaj zalega. Krog samostana stanujejo skoro sami delalci, ki niso oboroženi, in bi ne mogli braniti nun. „Ker zidamo — pisala je nadalje — morala sem zaradi zidarjev odpreti klavzuro; lahko bi torej grofinja sama ušla zlasti tedaj, ko smo nune v koru. Izvedela sem tudi, da je grofinja bolehna; bilo bi zato neprijetno, ako bi moral vsak čas hoditi zdravnik v naš samostan. Če grofinja razburja vse cesarstvo, kakšen nepokoj bi utegnil priti ž njo šele v naš tih samostan, ki bi mogel zaradi nje priti celo na slab glas. Grofinja bi privedla s seboj najbrže več služabnic in pogostni obiski bi onečaščali našo govorilnico.“ Na to je prišel dvakraten ukaz, da cesar zahteva, naj ljubljanske klarise sprejmejo Zrinjsko; naznanijo naj le, koliko žele plače na leto. Pretili so jim s cesarjevo nemilostjo, toda redovnice se niso vdale. Odgovorile so vicedomu, da se rajši razidejo, nego da bi sprejele omenjeno grofinjo v samostan.

(Konec prihodnjic).

Iz književnosti.

Sv. Pavel, apostol sveta in učitelj narodov.

Tem naslovom je nastopil proizvod presljajnega pisatelja, lavantinskega knezškofa dr. Mihaela Napotnika, te dni v tretje pot med slovenski svet.

Nenavadno nas je razveselila brošura s tem naslovom, izšla izpod te iste roke l. 1892. Bil je

glas kakor iz drugih strun. In kolikor nam je bilo mogoče, priopominjali smo v šoli imenitnega sošitka učencem govoreč: Če vam pride v roke k. š. Napotnikov Pavel, prihranite si ga in ga berite že sedaj. To ni vsakedanja prikazen v slovenskem slovstvu; s takim životopisom bi se ponašal vsak drug velik narod. Popolno pa razumete Pavla pozneje vsak v svojem poklicu. Takrat se učite iz te knjižice vsakedo za potrebe svojega stanu.

L. 1893 je sledil onemu prvemu povečem neizpremenjen natisek.

Koncem l. 1903 pa je v Slovence došla pričujoča 312 strani obsegajoča knjiga, velike osmerke.

Poglejmo jej vsebino, pridenimo namen k. š. Napotnikovemu Pavlu in pa, kar je naše menenje o tem delu.

Govori naj većinom knezskoiji pisatelj sam; na zadnje mi.

Naslov prvemu knjižnemu odstavku je „Savel“. Knjižni slavljeneč Savel je zagledal luč sveta približno v onem letu kakor Jezus Krist in sv. Stefan, perveneč cerkvenim mučencem, bržkone tudi Pavlov součeneč. V mestu gorate Ciličije je bil rojen: v Tarzu, imajočem v tedanjem času mnogo sol, kojih glas znanosti in modroslovnih ved je presegal celo blesk atenskih in aleksandrijskih učilišč. Oče Simon, farizejec in rimski državljan, je odločil nadebudnega sinka za rabija ali pismouka. Divjal je koj v prvi mladosti Savel zoper Krista in kristijane. A Jezusov mu klic: „Savel, Savel, zakaj me preganjaš?“ je stvaril iz Savla — Pavla. V dvoboju s to prikaznijo na Savlovem potu v rajskolepo mesto Damask sta zmagala bila oba borilca: Krist je zmagal Savla in zmoto je premagal Savel.

Drugi odstavek novi naslov „Sv. Pavel“. Ta večnega spominja vredna dogodba se je vsrila približno v drugem ali tretjem letu po Kristovem trpenju. Savel, vkročen in vtolažen lev, se je pustil kakor jagnje peljati v Damask, v hišo nekega si sorojaka v „ravni ulici“, danes „dolga ulica“ — „darb el mostakim“ imenovana, deleča to sedanje mesto Šam ali Sem od izhoda proti zahodu. Tu ga krsti oznanjujoč mu nepoznani nauk o križevju Izveličarju Gospodnji učeneč Ananija. Pavlu je jasna postala že tukaj njega prihodnja naloga: da mu je povzdigniti Kristovo sv. vero do univerzalne, vsesplošne vere po vseh delih

Mas. julija 1654 pi povol. Synodus et Concilio N. Clarjanske samostana...
 [...]
 [Prod. 9. l. 82 a]

Dna 17. 1682 se povol. Marija Ana Pöfelinova prej son...
 [...]
 [Prod. 10, 38, 39]

sveta. Da se pripravi tej največji nalogi, kar jih je bilo kedaj vsajeto kateremasibodi Adamljanu, gre skriti se v arabsko puščavo. Samota je bila od nekedaj brvališče velikih dus; torišče prav pravam „duhovnim vajam“. Naš Gospod sam je živel 30 let v samotii. Sv. Benedikt je samotaril, preden je sestavil „Zlato pravilo“ za svoje velikansko vitanovo, za benediktinski red — cela 3 leta (494—497) v votlini ob Subjaku v Italiji. „Prag paradiski“ nazivlje radi tega to dupljo pesnik Petrarca.

Slede odstavki „Sv. Pavla apostolska čednost vere — sv. Pavla apostolska čednost upanja — sv. Pavla apostolska čednost ljubezni“. Ni ga, da bi bil kedaj v stanu pisati o krščanski ljubezni, kakor je pisal bil Pavel (I. Kor. 13. 1—13.): „Ko bi človeške jezike govoril in angeljske, a ljubezni ne bi imel, bil bi brucec bron in zvenec škrobotec . . . In ko bi imel vso vero, da bi predstavljai gore, a ljubezni ne bi imel, nič nisem. Ljubezen je potrpljiva, dobrotljiva; ljubezen ni nevoseljiva, ljubezen se ne hvali in se ne napihuje. Ona se ne vede nespodobno. Ona vse potrpi, vse veruje, vse upa, vse prenaša. Ljubezen nikedar ne preneha . . . Sedaj pa ostaja vera, upanje, ljubezen: to troje — največa njih pa je ljubezen“. Beroč to Pavlovo izrazovanje o čednosti ljubezni, čutis, da so se povzele te besede iz globokega nenavadnega človeškega srca in da je pero — ki je napisalo take vstice — izposojeno bilo iz perai sv. Duha.

Na to je naslovljen odstavek „Sv. Pavel pa svobodnost in vsesplosnost nauka Jezusovega“.

Polem „Sv. Pavel, apostol veseljnega sveta“. „Jesus salvator, Paulus doctor mundi — Jezus rešitelj sveta, Pavel učitelj sveta“: to jasno prepričanje o samem sebi je odprlo Pavlu pot v svet; in temu Pavlovemu svetu je bila meja se le tam, kjer stalo zemljepisje ni več vedelo za nikak svet. O tem svojem poklicu piše sam vidnim ponosom do Galacianov (I, 1. 11. 12.) govoreč: „Pavel, apostol ne od ljudi in tudi ne po

človeku, nego po Jezusu Kristu in Bogu očetu . . . evangelij, katerega sem oznanil, ni po človeku, tudi ga nisem prejel od človeka, niti se ga naučil, temuč je po razodetju Jezusa Krista“. — In do Timoteja: (I. Tim. 2; II Tim. 1.) „Postavljen sem oznanovalec in apostol, učitelj narodov v veri in resnici“. Do Rimljanov (11, 13.) „Jaz sem apostol narodov“. Kakor da je brez telesnih spon, prehiteva bolj nego prehaja Pavel pokrajine takrat znanega sveta: brez pokoja, tovarisem skoraj nevganljiva vganjka, živa potujoča skrivnost. Sedaj izgine v puščavah, sedaj v ječah, sedaj v morskih valovih, iz kojih rešen se vozi naprej ter naprej — krščanski Odisej. Skoraj vsa velika in slavna mesta starega veka so gledala v svoji sredini apostola paganov. S Pavlom je prekoračila Dardanele kultura Azije — preobličene po novem Kristovem nauku — ter se je naselila v Jafetitih, ki prebivajo od tega časa v Semovih šotorih. Močnejši je bil Pavel, nego so bile brezbrojne crete Kserksove in Darijeve armade. Prestoplemu morško ožino ste bili Pavlu pred očmi mesti Filipe in Solun — Solun, nam Slovencem drago mesto, od koder sta dva Solunčana — prva dva slovanska Pavlapotovalca, sv. Ciril in Metod, prinesla našim dedom evangelije ljubezni in miru. Pripotoval je slednjič ta najslavnejši modroslovec iz visoke Kristove šole v paganskomodroslovski Rim — kakor jetnik v sponah pripotoval v Rim; v resnici pa kakor premagalec cesarstva, ki je potrebovalo 700 let, da se je dvignilo na stalo, na kojem ga je v gledal tu sem dospeli potnik Pavel. In danes stoji na sredi po Pavlu premaganega Rima Trajanov steber. Kakor vidimo: zatrjen v rimska tla zato, da more blesteti verhom tega stebra postavljeni kip sv. apostola Pavla — onega, ki je razsramotoil dozdevno starorimsko sramoto križa ter zasadil v krutem Neronovem mestu to za vse čase milo zeleneče drevo našega živjenja.

(Dalje pride).

„Danica“ izhaja vsak petek na celi polji in volja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 krone, za četrt leta 1 krono in vni. Zunanji Avstrije volja za vse leto 7 kron, za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej.

V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v tabakarni: Makso Brusovi, pred škofijo 12.